

EFEKTY ŠTRUKTURÁLNYCH FONDŮ EÚ

Ked' úspory firme zarábajú

Premyslené investície do energetiky vynášajú firmám v nákladoch, ktoré nevzniknú

Naplnno bežiaci továreň s dymiacimi komínmi, zahalená mračnami pary. Presne takú predstavu o priemyselnom podniku vytvorila v myšliach mnohých ľudí minulosť. Často sa spájala s obrazom o dynamickej firme. Odborníci však taký obraz bez váhania označia ako symbol únikov zo všetkých strán a najmä obrovskej neefektivity. Tá má v súčasnom biznise nielen podobu možných environmentálnych záťaží. Je najmä symbolom veľmi konkrétnej čísel o zbytočne vysokej spotrebe.

Náklady na energiu v rôznych formách majú v podnikových výsledkoch výrazné zastúpenie. A na konci roka môžu ľahko odlišiť fungujúcu firmu od podnikateľského neúspechu. Meniť to však nie je ľahké. Naozaj relevantné energetické úspory možno z dlhodobého hľadiska v mnohých prípadoch dosiahnuť iba výmenou starých zariadení za moderné a energeticky efektívne. Aj keď ekonomická návratnosť takýchto investícií ponúka veľmi zaujímavé výsledky, mnoho firiem na ne jednoducho nemá.

Preto zrejme nikoho neprekvapí, že najmä malým a stredným firmám môžu peniaze zvonku na efektívnejšiu prevádzku výrazne zmeniť podnikanie. Operačný program Konkurencieschopnosť a hospodársky rast (OP KaHR) v kompetencii Ministerstva hospodárstva SR je v podstate jediný operačný program, v ktorom môžu dotácie prijímať priamo firmy. Z výkazov podnikových energetík možno čítať, že ide o účinnú pomoc.

Nevýrobné, no relevantné

Technici a priemelní inžinieri mávali pri presadzovaní investícií do podnikovej energetiky dlho problém. Pýtali si z firemnej kasy peniaze na pomerne drahé zariadenia, ktoré nesúvisia priamo s výrobou. Keď sa však začalo konkrétnejšie hovoriť o energetickom manažmente, čo sú procesy plánovania, riadenia a hodnotenia výroby, spotreby, prenosu a distribúcie energie, situácia sa zmenila. Aj keď chvíľu trvalo, kým sa podarilo prelomiť predsudky, že ide vlastne o zatváranie kohútikov a upchá-

vanie otvorov, ktorými uniká para, teplo alebo voda. Pomohol tomu celkom nový rozmer manažérskych úvah, ktorého efektom je, že pribúdajú firmy, ktoré si samy vyrábajú energiu, hoci jadro ich biznisu je niečo iné. Investičnému rozhodovaniu o energetike v mnohých firmách pomáha opatrenie 2.1 OP KaHR, ktoré je súčasťou prioritnej osi 2 Energetika. Jeho názov je veľmi výstižný - Zvyšovanie energetickej efektívnosti na strane výroby aj spotreby a zavádzanie progresívnych technológií v energetike. Strategickými cieľmi tejto odnože štrukturálnych fondov Európskej únie je znižovať energetickú náročnosť priemyselnej výroby na Slovensku. To znamená cez cieľné úspory a efektívne využívanie primárnych energetických zdrojov znižovať náklady firiem na energiu. Podniky na možnosť získať finančný príspevok na investície do energetiky zareagovali aktívne. V rámci opatrenia 2.1 má Ministerstvo hospodárstva SR a implementátori zo Slovenskej inovačnej a energetickej agentúry na podporu ener-

getických investícií na programovacie obdobie 2007 až 2013 vyčlenenú sumu vyše 148,5 milióna eur. Do konca apríla tohto roku podpísali desiatky firiem zmluvy o príspevkoch v celkovej hodnote takmer 48 miliónov eur, teda takmer tretinu pripravených peňazí.

Energetika pod Tatrami

Možnosť získať peniaze na investície a zmodernizovať energetickú sústavu dáva šancu vyriešiť problémy mnohých priemyselných areálov. Typický príklad sú hnedé parky. Teda bývalé rozsiahle priemyselné podniky, v ktorých obvykle prežilo iba najviac životaschopné výrobné jadro. Areály často nanovo osídlili aj iné firmy. Energetiku ako jednu z obslužných činností potrebovali všetci, prevádzka však nie vždy dokázala zarobiť na investícii. Obvykle ju prevzala firma, pre ktorú to je hlavný biznis. Presne taký prípad je priemyselný areál Chemosvit. V továrni tradičnej slovenskej chemičky sa niektoré výroby po zmenách v 90. rokoch utlmili, hoci Chemosvit je stále

fungujúca fabrika. Z areálu sa stal hnedý priemyselný park a po transformácii bývalej divízie energetiky vznikla v roku 1996 špecializovaná firma Chemosvit Energochem. Pre areál zabezpečuje elektrinu, teplo a chlad, firmám dodáva technologickú aj pitnú vodu a prevádzkuje kanalizáciu a rozvod plynu. Okrem dodávok médií, od ktorých existenčne závisí prevádzka každej výroby v parku, však firma dlhodobie rieši aj potrebu znižovať znečistenie životného prostredia. V areáli, ktorý leží takmer na úpätí Vysokých Tatier, sa za desaťročia prevádzky chemickej výroby vystriedali v podstate všetky dostupné palivá. Keďže kritérium výberu bola obvykle cena, odnieslo si to do veľkej miery okolie. Do rozhodovania o novom energetickom riešení tak do veľkej miery hovorili aj environmentálne aspekty a snaha znížiť dosahy na mesto Svit. Keď však Chemosvit Energochem pred piatimi rokmi riešil novú energetickú stratégiu areálu, a teda aj svojho biznisu, základné požiadavky boli pragmatické: zabezpečiť vyššiu stabilitu a bezpečnosť dodávky. Samozrejme, pri akceptovateľných nákladoch.

Prospešný KVET

Napriek nemalým zmenám v minulosti nemala energetika chemickeho areálu optimálnu štruktúru. Pôvodné plynové kotly boli najmä na letnú prevádzku predimenzované a na výrobu elektriny sa využívali nmoderné turbogenerátory z prvej polovice minulého storočia. Aj to iba sezónne. Po posúdení poltucta variantných riešení novej štruktúry energetiky vybrali manažéri Chemosvitu Energochem to najvýhodnejšie – kombinovanú výrobu elektriny a tepla (KVET) kogeneračným spôsobom. Doplna ju výroba tepla horúcovodnými kotlami. Po novom pokrýva výroba elektrickej energie a tepla na piatich kogeneračných jednotkách a trojica horúcovodných kotlov energetickej potreby celého parku. Inštalovaný výkon nového zdroja energií,

Energia pre ľudí, voda pre ryby

Výroba elektriny z horských vodných tokov patrí medzi najefektívnejšie a najviac ekologické formy výroby energie. Výhodou prevádzky malých vodných elektrární (MVE) je dlhá životnosť. Pri dobrej údržbe môžu vyrábať elektrinu až 70 rokov. Aj keď sú počiatkové investície na ich výstavbu či inštaláciu efektívnych technológií pomerne vysoké, vyplácajú sa a prevádzkové náklady sú pomerne nízke. Zo zhruba dvoch desiatok vodných elektrární bola donedávna väčšina zastaraná a dosahovali nízky objem výroby. MVE-Boboty Dolný Harmanec vyrábala na Harmaneckom potoku s inštalovaným výkonom 0,08 megawattu. S minimálnou možnosťou regulácie zariadení, bez riadiaceho systému a možnosti akumulácie vody produkovala s nízkou účinnosťou a nemalými energetickými stratami. To nielen znižovalo objem vyrobenej elektriny, ale aj zvyšovalo prevádzkové náklady. Projekt za vyše 362-tisíc eur priniesol najmä zvýšenie inštalovaného výkonu 0,08 megawattu na 0,165 megawattu. Vďaka zvýšeniu výkonu a účinnosti fungovania elektrárne sa ročná výroba elektrickej energie stonásobila. Zavedenie automatického riadiaceho systému umožnilo maximalizovať využitie potenciálu vodného diela. Popritom sa samotná budova elektrárne vykuruje kombináciou využitia odpadového tepla z technológie a geotermálnej energie vodného toku. Celkovým efektom je 70-percentná úspora elektrickej energie. Vodné dielo je jednou z dvoch MVE, ktoré prevádzkuje jediný podnikateľ ako samostatne zárobkovo činná osoba. Sám by nemal šancu získať kapitál na investíciu takého rozsahu. Vďaka nenávratnému finančnému príspevku zo štrukturálnych fondov, ktorý vykryl takmer polovicu investície, prešla elektrárňou potrebnou modernizáciou. Okrem citeľne efektívnejšej prevádzky mala investícia aj okamžitý „neenergetický“ efekt. Keďže jednou z prvých aktivít projektu bolo vyčistenie vodnej zdrže a rekonštrukcia hradiidla, popri možnosti regulácie toku v prípade nepriaznivých poveternostných podmienok sa výrazne zlepšili parametre fungovania rybného hospodárstva na toku.

Stav implementácie peňazí z OP KaHR v prioritnej osi 2 Energetika

(k 30. aprílu)

	Celková vyčlenená suma (€)	Výčerpaná suma (€)	Miera čerpania (%)
Prioritná os 2	196 127 094	60 720 633	30,90
Opatrenie 2.1	148 551 767	47 931 906	32,27

PRAMEŇ: Ministerstvo hospodárstva SR

ktorý dosahuje 28,685 megawattu tepla a 9,975 megawattu elektriny, pre park bohato stačí.

Užitočná pomoc

Stačí letný pohľad na moderné energetické zariadenia, ktoré vyrástli v areáli Chemosvitu, aby bolo jasné, že takýto projekt si vyžiadala nemalé investície. Ako hlavný efekt projektu sa optimalizovala a zefektívnila výroba aj dodávky energie pre všetky firmy v areáli. Je jasné, že vyššia účinnosť výroby elektriny a tepla v kombinovanom režime priniesla ziskovejšie hospodárenie nielen dodávateľovi energií, ale aj všetkým spotrebiteľom. Ba –

ak by firmy chceli výraznejšie rozširovať výrobu alebo by do areálu prišli nové – vznikla možnosť, pridať vďaka modulárnej štruktúre energetických zariadení ďalšie kogeneračné jednotky. Napriek tomu všetkému sa financovanie na takýto projekt nezískava ľahko. Banky obvykle podmieňujú poskytnutie dlhodobého investičného úveru aj zdrojmi zo strany firmy. Prebytky kapitálu však ešte stále nie sú na Slovensku bežný jav, a preto sa manažmenty musia rozohliadať aj po iných zdrojoch. V takej situácii boli aj šéfovia Chemosvit Energochemu. Finančné inštitúcie, ktoré oslovili, vylúči-

li prefinancovanie investície v plnej výške a firma dost' peňazí na svoj podiel nemala. Získanie nenávratného finančného príspevku 5,6 milióna eur zo štrukturálnych fondov bolo pre nich preto viac než vítaná možnosť a zároveň funkčné riešenie. Efektom nebola iba napočítaná doba návratnosti investície necelého osem a pol roka pri predpokladanej 16-ročnej životnosti technologických zariadení. Celému priemyselnému parku Chemosvit priniesla investícia najmä ekonomickú udržateľnosť výroby elektriny pre támojšiu produkciu a tým udržanie zamestnanosti.